

УДК 342.7

Івченко В.С.

студ. гр. Ю-112 НУ «Запорізька політехніка»

ОСНОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ ЯК НЕВІДЧУЖУВАНА ЦІННІСТЬ

Сучасне розуміння прав людини світовою спільнотою сформульовано у Загальній декларації прав людини, прийнятій ООН у грудні 1948 року, а також у низці інших документів ООН, об'єднаних у

Міжнародному біллі про права людини. Білль включає такі документи, як Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.) та ін. Найважливіше значення має також Європейська Конвенція про захист прав людини (1950 р.).

Статтею 3 Конституції України утверджено: Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Імперативний припис статті 3 Конституції України є першим із статей Основного Закону, спеціально присвячених людині. З неї розпочинається виклад офіційно проголошеної Українською державою та закладеної у Конституцію філософії прав людини. Ця стаття «задає тон» усім наступним конституційним приписам, котрі відображають становище людини в українському суспільстві, регулюють її відносини з державою, спрямовують державну політику.

Отже, «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Наведене положення стисло відтворює зміст концептуальних засад преамбули Загальної декларації прав людини, чим власне і має обумовлюватись відповідність приписів Конституції України міжнародним стандартам прав людини. Серед цих засад слід відзначити, зокрема, «віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особистості», а також «визнання гідності, притаманної всім членам людської сім'ї, та рівних і невід'ємних їхніх прав». Наведені постулати відображені й у преамбулах Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.

Принципово важливим є визнання людини соціальною цінністю: адже це означає, що людина є цінністю не тільки сама для себе, а й для всього суспільства, для соціуму. Причому оскільки ця цінність – найвища, то жодне інше явище не може поціновуватись суспільством вище, аніж людина, не може, перевершити її цінність. Усі інші соціальні цінності мають бути підпорядковані, субординовані цінності людини.

«Права людини та основні свободи є невід'ємним правом кожної людини, даним їй від народження», – зазначається у п. 2 ч. 2 Декларації та Програми дій Всесвітньої конференції з прав людини, яка відбулася під егідою ООН у Відні 1993 р.

Невідчужуваність прав і свобод людини - це їх внутрішня, іманентна, «неминуча» притаманність людині, їх невід'ємність від неї. Ця властивість прав і свобод полягає в тому, що можливості людини, які в них відображаються, є неодмінною, закономірною приналежністю кожної людської істоти. Вони притаманні людині як такій та «набувають чинності» з моменту її народження. Тому права людини, у їх виникненні та існуванні, не потребують дозволу, схвалення з боку будь-кого, у тому числі й з боку держави. Вони лише можуть бути визнані юридичним законом (державою) задля їх гарантування.

Жодна людина не може бути позбавлена таких можливостей. Оскільки ніхто не дарує людині її прав та свобод - ані держава, ані якась інше об'єднання, угруповання, ані та чи інша особа, то й відібрати, позбавити їх людину не може ніхто.

Погоджуючись із широко визнаним нині міжнародними правовими положеннями про те, що всі основні права людини є взаємозалежними, взаємопов'язаними і неподільними, не можна заперечувати того, що в першу чергу мають бути забезпечені все ж таки права людини на життя і здоров'я, недоторканність і безпеку, тобто забезпечене саме фізичне існування людини, котре є матеріальною основою та передумовою здійснення будь-яких інших її прав.

Ці положення можуть набувати і значного практичного резонансу у випадку, умовно кажучи, конкуренції цінностей: воно дає відповідну орієнтацію державі, тим чи іншим осередкам суспільства, громадським організаціям, іншим суб'єктам (у тому числі й фізичним особам) при розв'язанні ціннісних колізій: не існує такої цінності, заради якої можна було б пожертвувати людиною.